

een advies van sam,

datum 29 mei 2020
onderwerp **Internetconsultatie aanpak meervoudige problematiek sociaal domein**
door/van Ido van der Meulen, directeur
ter attentie van Aan de bewindslieden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, ministerie van Justitie en Veiligheid, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

pagina 1/3

Geachte ministers en staatssecretarissen,

Graag reageert SAM, voorheen de BvK, op de internetconsultatie voor een concept wetsvoorstel over meervoudige problematiek in het sociaal domein. De leden van SAM, uitvoerders in het publieke sociaal domein, hebben met grote regelmaat te maken met inwoners met problematiek op meerdere terreinen. Een integrale ondersteuning zou hen beter kunnen helpen. Uw voorstel richt zich met name op de privacy en de instelling van een niet-acuut meldpunt.

Privacy is belangrijk

SAM onderstreept dat privacy voor álle inwoners belangrijk is. We kunnen strikt technisch-juridische opmerkingen plaatsen bij uw voorstel, maar wij als uitvoerders in het sociaal domein concentreren ons vooral op vragen die wij hebben over de doelmatigheid en de randvoorwaarden bij dit voorstel.

Uw voorstel is gebaseerd op enkele uitgangspunten rond meervoudige problematiek in het sociaal domein en privacy.

1. Privacywetgeving kan een belemmering zijn om onderzoek te doen naar de noodzaak en belang voor het bieden van integrale ondersteuning. Dat is terecht als de privacy moet zijn gewaarborgd en de doelbinding onvoldoende vast staat. Dat is onterecht als er wel degelijk mogelijkheden zijn om mensen met meervoudige problematiek te ondersteunen.
2. Het komt voor dat een professional met instemming van de inwoner integraal hulp biedt ook al voldoet dat niet helemaal aan de privacy-eisen van de AVG.
3. De Autoriteit Persoonsgegevens meent dat in het geval van een afhankelijkheidsrelatie een uitzondering op de AVG via het vragen van toestemming géén goede basis is. De inwoner heeft ondersteuning nodig en kan vanuit die positie lastig zijn/haar eigen privacybelang bewaken.

Uitzonderingen op de AVG

In uw voorstel lijken gemeenten bij (het vermoeden van) meervoudige problematiek meer mogelijkheden te krijgen om meer informatie te verzamelen, op te vragen en te delen. Voor vaak kwetsbare burgers die onvrijwillig afhankelijk zijn van een overheid die een ondersteuningsplicht heeft, worden dus uitzonderingen gemaakt op de AVG. Het conceptvoorstel moet een oplossing brengen om met zeer fijnmazige (spel)regels hun rechtsbescherming zo goed mogelijk te waarborgen. Het lijkt erop dat mogelijk meer informatie wordt gedeeld dan nodig is, dat voordelen van de verruiming van mogelijkheden niet opwegen tegen de nadelen en dat het de vraag is of dit het beste per wet kan worden geregeld. SAM en de Landelijke Cliëntenraad zijn in gesprek om gezamenlijk na te gaan hoe het voorstel uit kan pakken voor de relatie tussen professionals en burgers. En ook of geschetste dilemma's niet beter ondervangen kunnen worden dan nu is voorgesteld.

Dilemma's

De vragen van SAM lichten we toe aan de hand van dilemma's: voor zowel uitvoerders die over de regio gaan, als uitvoerders in (goede) relatie tot burgers. Centrale vraag is dan ook: lost het conceptvoorstel die dilemma's op of komen er nieuwe voor in de plaats?

koningin wilhelminalaan 5,
3527 la utrecht
hallo@sam.nl, 030 8201021

SAM verbindt als beroepsvereniging uitvoerders in het publieke sociaal domein: het juiste doen voor de bestaanszekerheid en het welzijn van burgers.

Vertrouwen verdienen je en regel je niet via de wet

Een burger die zelf vindt afdoende te zijn geholpen met de oplossing van een probleem krijgt mogelijk met ongevraagde verbreding van zijn ondersteuningsverzoek te maken. Ook kan de gemeente, bij mensen die meer ernstige problematiek vertonen, min of meer ingrijpen. Desnoods zonder met de inwoner te overleggen.

Gemeenten praten vaak over mensen en niet met ze. Door het voorstel, met die spelregels, kan de gemeente eenvoudiger om die inwoner zelf heen. Alleen al het feit dat de gemeente – tot op zekere hoogte – zelf kan bepalen of de vraag wordt verbreed of zonder overleg met de burger een uitvraag mogelijk is, kan leiden tot wantrouwen tussen professional en burger. Zelfs mensen bij wie nu onder voorwaarden via drang- en dwangwetgeving hun eigen handelingsvermogen is uitgeschakeld, ervaren dat achteraf als zwaar vernederend.

→ Vertrouwen verdienen je en regel je niet via de wet. Vertrouwen is nodig om samen oplossingen te vinden die een burger verder helpen. Wordt dat vertrouwen door de voorstellen nu juist niet ondermijnd? Als het vertrouwen van de burger op het spel staat, kan dit leiden tot fundamentele afkeer van de overheid.

SAM vraagt zich serieus af of dit voorstel wel een bijdrage levert aan een betere samenwerking met de inwoner: het goede gesprek. In gemeenten waar de ruimte voor het goede gesprek er is, komen veel van de veronderstelde problemen bij integrale ondersteuning veel minder voor.

De tijd om zorgvuldig te handelen krijgt de uitvoerder niet

Het ziet ernaar uit dat de gemeente door de nieuwe regels een grotere zeggenschap krijgt over de privacy van een deel van haar inwoners. Mensen die mogelijk een ernstiger problematiek hebben, krijgen te maken met een gemeente die daarin zelfs nog een stap verder kan gaan. De uitvoerder moet met zijn/haar cliënt goede gesprekken voeren en dat kost tijd. Is er wel reden genoeg om een vraag breder te maken dan die de burger stelt? Er zal – terecht – goed moeten worden onderbouwd wie welke vragen moet beantwoorden. Dan kunnen andere professionals – zeker degenen met een beroepsgeheim – beoordelen of zij op die vraag in kunnen gaan en hoe.

→ Onze vrees is dat de gemeente de benodigde tijd om zorgvuldig te kunnen handelen niet aan de professional geeft. Ziet u dat risico ook? Kunt u er niet beter voor zorgdragen dat professionals met betere (kwaliteits)voorwaarden kunnen werken?

Welke randvoorwaarden zijn er voor uitvoerders om zorgvuldig te kunnen werken?

Het is voor uitvoerders lastig wie verantwoordelijk is voor deze privacykwesties. De gemeente, maar wie? De gemeente wordt immers verantwoordelijk voor de formulering van de uitvraag bij betrokken professionals, de bewaking en beheer van de privacyaspecten. Uitvoerders kunnen te maken krijgen met één of twee managers die over privacy en/of caseloads gaan. Hoe dat in de praktijk uitpakt, weten we nu ook nog niet.

→ Welke randvoorwaarden zijn er voor uitvoerders om zorgvuldig te kunnen werken? Is het niet strikt noodzakelijk dat u hier stevige waarborgen voor inbouwt?

Uitvoerders werken beter samen op basis van goed onderling vertrouwen

Aan uitvoerders in het sociaal domein kan om informatie worden gevraagd en zij moeten die dan ook geven. Zij mogen daarbij zelf bepalen welke informatie, aan de hand van de gestelde vraag, wordt verstrekt. De (medische) geheimhoudingsplicht van sommige uitvoerders wordt afhankelijk gemaakt van een goede onderbouwing van de informatievraag. Dan heeft een uitvoerder ook leveringsplicht. De vraag is: zorgt dit er nu voor dat er meer of minder (relevante) informatie wordt verstrekt? Aan de ene kant kan een uitvoerder beter onderbouwde vragen ook beter beantwoorden. Aan de andere kant kan die 'verplichting' ook de samenwerking onder druk zetten.

→ Ook uitvoerders in het sociaal domein werken beter samen in goed onderling vertrouwen. Heeft u de beroepsgroepen al de vraag voorgelegd wat uw voorstel betekent voor hun samenwerking? Zo nee, waarom niet? En: is een uitvoeringstoets door de beroepsgroepen alsnog mogelijk?

Voorlichting over de regels is onmisbaar, maar hoe?

Wat nu in het voorstel wettelijk wordt geregeld is misschien beter in lijn met wat privacywetgeving vereist. Maar...het gaat wel om de rechten van de burgers. Dat betekent dat er heldere voorlichting moet worden gegeven aan zowel uitvoerders als burgers. Omdat het wetsvoorstel zeer gedetailleerd is, heeft dit nogal wat voeten in de aarde.

→ 1. Is aan uitvoerders gevraagd of de voorgestelde regeltjes werk- en toepasbaar zijn in de dagelijkse praktijk? 2. Zijn de regels goed uit te leggen aan een burger? 3. De burger is voor deze informatie afhankelijk van degene die ook informatie van hem/haar nodig heeft: er is hier sprake van een afhankelijkheidsrelatie. Is dit wenselijk? 4. Wat is de mogelijkheid dat een uitvoerder zich te strak houdt aan regels en zich erachter verschuilt?

Meldpunt niet-acute meldingen

SAM vindt niet dat het nut van een extra meldpunt voor niet-acute meldingen is aangetoond. Vooral niet omdat er al een uitgebreid netwerk van meldpunten is en een extra meldpunt waarschijnlijk leidt tot verwarring. SAM ziet er meer in om beroepsgroepen te vragen hoe zij onderling mogelijke problemen het beste kunnen benaderen. Een ander probleem is dat elke burger en professional kan melden. Onterechte meldingen waardoor het leven van mensen bij nader inzien onterecht overhoop wordt gehaald zijn zeer ongewenst. Voorbeelden hiervan kennen we al van jeugdzorg.

→ SAM wijst er erop dat bestaande en toekomstige klantrelaties onder druk kunnen komen te staan. Het is zelfs de vraag of dit leidt tot integrale ondersteuning.

Advies

SAM vindt het de moeite waard om andere mogelijkheden te verkennen:

✓ Is het mogelijk betere randvoorwaarden te formuleren en via wetgeving vast te leggen om de kwaliteit, zorgvuldigheid en onafhankelijkheid van gemeentelijke uitvoerders in het sociaal domein te garanderen? AVG is wetgeving die voor alle inwoners geldt!

✓ Is het mogelijk dat de beroepsgroepen in het sociaal domein onderling afspraken maken hoe zij samen kunnen komen tot een integraal plan en daaraan gekoppelde ondersteuning? Zo kunnen zij binnen de grenzen van de AVG blijven. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de inwoner is het uitgangspunt.

✓ Is het, gezien de vele dilemma's, niet beter om eerst in een aantal experimenten te ondervinden hoe al deze dilemma's kunnen worden ondervangen en ze dan eventueel pas te vertalen naar wetgeving of richtlijnen?

SAM hoopt dat u onze dilemma's, vragen en adviezen ter harte neemt. Uitvoerders die onder onze beroepsvereniging vallen willen het juiste doen voor de bestaanszekerheid en het welzijn van burgers. Het is om die reden dat we zeer hechten aan het beschermen van de vertrouwensband.

Graag bespreken wij bovenstaande met u. De positie van uitvoerders is nu eenmaal een bijzondere als het om de meervoudige problematiek gaat.

Met vriendelijke groet,

Ido van der Meulen
Directeur SAM
ido.vandermeulen@sam.nl
+31 6 818 518 54

[Vanaf 25 mei is de BvK SAM geworden.](#) (klik)

**een advies
van sam,**

